

märka last

MTÜ Lastekaitse Liidu ajakiri
6/2014

Suvi on puhkuste aeg

Noortemalevad - esimene samm
töomaailma

Kahe tunniga teise maailma

Mis on lasteabi telefon?

Artikkel 32

1. Osalisriigid tunnustavad lapse õigust olla kaitstud majandusliku ekspluateerimise eest ja töö eest, mis on ilmselt ohtlik või segab hariduse omandamist või on kahjulik lapse tervisele, kehalisele, vaimsele, hingelisele, kõlbelisele ja sotsiaalsele arengule.

2. Osalisriigid võtavad tarvitusele seadusandlikud, administratiivsed, sotsiaalsed ja kasvatuslikud abinõud kindlustamaks selle artikli sätete täitmist ja, arvestades teistes rahvusvahelistes dokumentides esitatud asjakohaseid sätteid, rõhutavad eriti:

- a) vanuse alammäära või -määrade arvestamist töölevõtmisel;
- b) vajalike nõuete esitamist tööaja kestusele ja töötingimustele;
- c) vastavate karistuste või teiste sanktsioonide ettenägemist, et tagada käesoleva artikli efektiivne täitmine

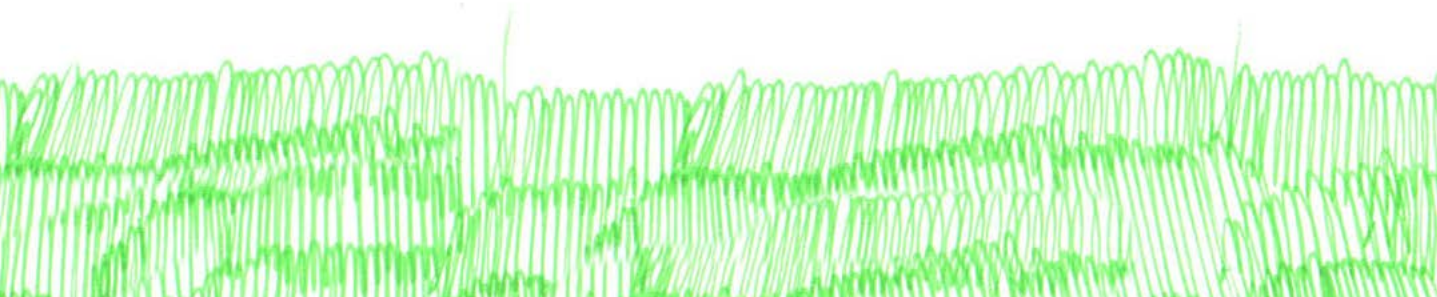

Toimetaja:
Mart Valner

Reporter: Kadi Hainas
Kujundaja: Katrin Nõu

Ajakirja kontakt: ajakiri@lastekaitseliit.ee
Ajakiri.lastekaitseliit.ee

Väljaandja: MTÜ Lastekaitse Liit

SUVI ON PUHKUSTE AEG

Suvi on puhkuste aeg. Nii täiskasvanutele kui lastele. Sellegi poolest on see ka kõige parem aeg lapsel aru saada, milline on ikkagi tegelik tööelu ning mida peab tegema, et seesama jäätiseraha jõuaks rahakotti.

Selleks on mitmeid võimalusi. Alates hooajalisest suvetööst ning Õpilasmalevast, lõpetades kodus raha eest muru niitmise. Kuigi need kogemused on kõik lapse jaoks head, ei tohi unustada seda kõige tähtsamat – laps õpib iga päev ja kõige paremini läbi mängu. Seega tuleb leida hea ajaline kompromiss lapse töö ja puhkeaja vahel.

Kui laps aga tööle läheb, tuleb meelde jätta mõned asjad. Enne tööle asumist tasub selgeks teha, milliseid töid alaealine üldse teha võib ning kui töö leitud, siis meeles pidada, et enne lepingu allkirjastamist tööd ei tehta. Ka nn proovipäevad peavad olema lepingusse märgitud ja tasustatud. Oluline on, et laps tahab ise seda tööd teha, olgu siis motivaatoriks raha või töö ise. Lapsevanem peaks vaatama, et ei kirjuta alla lepingule, mis paneb lapse tööle rohkem kui pooleks

suvevaheajaks, mis on mõeldud eelkõige puhkuseks. Alaealisele peab maksma vastavalt seadusele vähemalt riigi kehtestatud miinimumpalka.

Seega, head lapsevanemad, töö sisu tuleb selgeks teha ennekõige iseendale. Kui see aga sobib kõigile, siis ilusat töösuve!

Mart Valner
ajakirja „Märka Last“ toimetaja

Noortemalevad - esimene samm töömaailma

Kadi Hainas

Noortemalevad pole pelgalt seltsielu ja sõprade leidmise koht, vaid malevakogemus tervikuna annab noorele esimese mulje sellest, mida tööelu endaga kaasa toob ning missugune on raha väärtus.

Eesti Noorsootöö Keskuse peaspetsialisti Liis Proosi sõnul on malevakogemus tööandja silmis väga arvestatav, sest selle aja jooksul läbib noor lisaks töötegemisele erinevaid koolitusi, mis annavad tulevikuks oskuse näiteks töölepinguid sõlmida. Peale sellele õpetab malev distsipliini, sest silma kinni ei pigistata, kui töö kindla aja jooksul tehtud ei saa.

„Noore ettevalmistuses mängib kõige rohkem rolli tema enda avatus,“ leiab Proos ning lisab, et kui noor on ise avatud, siis ta ka kohaneb kiiremini.

Kõik sõltub omavalitsusest

Paljudes omavalitsustes on malevatraditsioon väga pikk ning Proos teab öelda, et noored ootavad seda suure õhinaga. Lisaks mängib noore suhtumises rolli sõprade varasem kogemus ning lapsevanemate teadlikkus. Proosi sõnul saavad noortemalevad iga-aastaselt päris palju tähelepanu ning rõõm on tõdeda, et neid väärtustatakse üha enam ka riiklikul tasandil.

Proosi hinnangul on igal aastal umbes 5-6 malevat, mis on kas täiesti uued või välja kasvanud varasematest. Kuna malevad tegutsevad kohalikul tasandil, tuleb raha valdavalt kohalikust omavalitsusest. Samas pakub Eesti Noorsootöö Keskus ka riiklikku toetust. Seda võimalust ei kasuta

tema hinnangul vaid mõned väiksemad malevad, kelle jaoks pole toetus määrav.

Peale malevat saab edasi töötada

Pärnumaa Audru malevate juht Mati Sutt teab öelda, et tänavune maleva-aasta on nende kandis möödunud väga edukalt. Malevate kaudu on lastel kõige lihtsam tööd leida ning ettevõtjal kõige kergem töölisi saada. Audru vallas sai tänavu maleva kaudu tööd üle saja noore. „Nad on olnud töökad ja tublid ning ettevõtjad on nendega rahul olnud,“ kiidab Sutt malevlasi. Selleks suveks on seal kandis malevategevus lõppenud ning tehakse vaid kokkuleppelisi järelkoristusi.

Kuid malevaga noorte töösuvi ei lõppe. Kes avaldab soovi, saab ka ülejäänud suve töötades veeta. Sutt, kes tegeleb ka töövahenduskeskkonna TööBörs kohaliku vahendamisega, teab öelda, et peale malevat moodustuvad noortest pingeread – kes on tubli, teda soovitatakse ka abi vajavale tööandjale.

“ See on piisav raha, et noorel tekiks ettekujutus, missuguseid pingutusi raha eest teha tuleb ning mida selle eest saab.”

Kõige enam õpivad noored läbi malevaelu hindama raha väärtust. 2014. aastal on noortemalevate tunnitasu 2,13 eurot. “See on piisav raha, et noorel tekiks ettekujutus, missuguseid pingutusi raha eest teha tuleb ning mida selle eest saab,“ kalkuleerib Sutt.

Kahe tunniga teise maailma

Mia Marta Ruus,

Tallinna Prantsuse Lütseum, 6. klass

Kui ma 7. juunil pärast kahe-tunnist bussisõitu Tallinnast Läänemaal asuvasse Pivarootsi laagripaika jõudsin, tundsin, et olen sattunud teise maailma. Või kui mitte teise maailma, siis vähemalt mõnele saarele, näiteks Vilsandile. Veel hetk tagasi aknast välja vaadates olid tee ääres olnud suured männimetsad, põllud ja karjamaad, nüüd aga nägin vaid kadakaid. Neid oli seal tõesti palju. Neid kasvas igal pool, kogu laagrialal. Siis keeras buss laagrisse sisse.

Esimese asjana nägin kõrget jalet. Olin endale kaasa pakkinud tuttavatlusplatvormi, mille ühelt küljelt tõusis kõrge ronimissein, mis jooksis kuni platvormi tipuni välja. Siis nägin laia puidust korvpalliplatsi, mille taga oli umbes kümme rohelist värvitud kampingumajakest. Kolmandaks silmas in suurt kollast maja, millest, nagu ma juba arvasin, pidi saama minu kodu järgmiseks neljaks päevaks.

jale. Olin endale kaasa pakkinud tuttavatelt laenatud binokli, millest tulevastel päevadel palju kasu oli. Pärast asjade lahti pakkimist tutvustati meile ülejäänud laagrit. Seal oli veel üks majake, kus olid sees mõned lauamängud ja terrassil asus kaks ping-pongi lauda ning nn Loodustareke, kuhu laagri juhataja oli kogunud palju põnevat, näiteks maonahku, maha jäetud linnupesi ja liblikaid. Samuti oli seal palju põnevaid loodusteemalisi raamatuid.

“Tehes tutvust ülejäänud alaga ja veidi hiljem ka mereäärega veendusin, et paik oli täiuslik looduslaagri, eriti veel linnuteemalise, läbiviimiseks”

Sõitsingi sinna ju Tallinna Linnuklubi korraldatud looduslaagrisse, kuhu pääsesin tänu oma loodusõpetuse õpeta-

Tehes tutvust ülejäänud alaga ja veidi hiljem ka mereäärega veendusin, et paik oli täiuslik looduslaagri, eriti veel

linnuteemalise, läbiviimiseks. Laagri servast leidsin vahelduseks kadakatele ka kõrgeid mände, kus oma pesakastis elasid väänkaelad. Mere äärde viiv rada oli samuti vaheldusrikas - ühel pool teed olid kadakad, kus laulsid paljud pöösalinnud, nagu karmiinleevike ja käosulane, ja veidi kaugemal kõrge männimets, kust kostus alati metslehelinnu sirinat. Teisel pool teed oli aga kohati tihe lehtpuuvõsa.

Rannad olid seal väga mudased ja kivised, kuid mul õnnestus jõuda kaugemale vette, kus oli ka liiva. Vaatamata ranna mõningatele puudustele oli see lindude vaatlemiseks ideaalne koht. Oma binoklitega võisime näha kaugel kõrkjasaarel igat liiki

kajakaid- naerukajakast hõbekajakani. Seal oli pidevalt luiki ja sinikael-partet, ja kui lõpuks pandi üles ka vaatlustoru, suutis keegi leida kaugel

kõrkjate vahel pesitseva tuttpüti.

Viimasel päeval viidi meid õnneks ujuma ühte kaugemasse kohta, kus vesi paistis läbi ja põhi oli puhtast liivast. Ka öösel toimus loodusuurimine. Need kannatlikud, kes viitsisid umbes üheni öösel üleval olla, nägid valge lina taustal imei-

lusaid ööliblikaid. Samuti vaatasime vaatlustoruga kuud. Kui päeval mõni vaba hetk tekkis, palus nii mõnigi juhendajalt Loodustarekese võtit ja läks sinna linnupesid uudistama, raamatut lugema või koos sõpradega lauamängu mängima. Laagris oli veel üks huvitav asi - nimelt asus seal kivimüür, mis eraldas omavahel Lääne- ja Pärnumaad. Tegime nalja, et imeilusad ööliblikad tulid just Pärnumaalt ning et Läänemaalt selliseid juba naljalt ei leia.

10. juunil oli vahetuste vahetus - kui esimene vahetus, kus mina olin, oli peamiselt pühendatud lindude tundma õppimisele, siis teine vahetus õppis loodusfotograafiat. Toimus ühine lõuna, kus

mõlema vahetuse rahvas koos söi ja pärast seda oli esimesel laagri vahetusel aeg pärast kolme ja poolt imeilusat päeva tagasi Tallinnasse sõita. Pivarootsi laager oli imeline, imeilus ja imeliselt tore ning ma loodan, et saan sinna järgmisel

aastal uuesti minna. Lastekaitse Liit valis sellelaolise laagri rajamiseks ideaalse koha. Ma pole toredamas laagris varem käinud.

Pivarootsi laager oli imeline, imeilus ja imeliselt tore ning ma loodan, et saan sinna järgmisel aastal uuesti minna.

MÕTLE KOOS LAPSEGA

- Kas sõbraga võib kergesti tülli minna?
- Tüdruk ütleb: „Sa ei tohi minu sünnipäevale tulla!“. Mis võib olla põhjuseks, et tüdruk sedasi ütleb?
- Mis te arvate, kuidas teine tüdruk ennast tunneb?
- Kui minnakse riidu, kas võib siis teise kõrvale tõrjuda?
- Kas mõnikord võib teha midagi või öelda asju, mis teisi kurvastavad?
- Kas sa oled seda kogenud?
- Kuidas jälle headeks sõpradeks saada?
- Mida saaks teised lapsed teha, et tüdrukutest saaksid jälle head sõbrad?
- Kuidas laps end tunneb, kui ta ei tohi kellegi sünnipäevale tulla?
- Mida saaks heade sõpradena teha, et kõik saaksid teistega koos olla?

MIS ON LASTEABI TELEFON?

Enelis Linnas, lasteabitelefoni assistent

„Mu sõbral on raske olukord, vanemad ei hooli üldse tema tegemistest, neid ei huvita, kuidas tal koolis läheb, kellega ta suhtleb ja kus käib. Vanemad on pidevalt kas tööl või kuskil ära ja kui nad kodus on, siis istuvad ainult internetis. Sõbral oli hiljuti tüli ka oma klassikaaslasega, kes teda norima hakkas ning nüüd õhutab ka teisi klassikaaslaseid teda kiusama. Facebookis kirjutavad talle jubedaid asju, sõimavad ning panevad nõmedaid pilte temast üles. Õpetajale rääkides öeldakse, et asi pole kindlasti nii hull ja et ta ei peaks siis teistega rääkima. Keegi midagi ei tee. Vanematele ta ka rääkida ei julge ega tahagi, kuna neid ei huvita. Sõber ütles mulle, et ta ei soovi enam elada, et tal on kõrini. Mis ma tegema peaksin, kuidas ma saaksin teda aidata?“

See lugu on kokkupandud mitmetest juhtumistest, mis jõuavad meieni läbi lasteabitelefoni ja millega puutuvad nõustajad kokku pea igapäevaselt.

**SUL ON MURE?
OLEN ÜKS SUUR KÕRV**

116111

Kuulan ära kõik suured ja väikesed mured! Helista
Lasteabi tasuta numbrile 116111 kasvõi öösel.
Meie aitame!

Lasteabitelefon 116111 on nõuandetelefon, millele saab jätta anonüümselt teateid abivajava lapse kohta ning kuhu lapsed ka ise saavad helistada sooviga oma muret jagada. Nõustajad pakuvad lastele ja lastega seotud isikutele esmast sotsiaalset nõustamist ja vajadusel ka kriisinõustamist. Lähtuvalt helistaja probleemist, tagatakse saadud informatsiooni edastamine erinevatele spetsialistidele - vajadusel politseile, kohaliku omavalitsuse töötajale, ohvriabitöötajale või teistele spetsialistidele. Eestis on lasteabitelefon töötanud juba aastast 2009.

Tihti peale küsitakse, kui palju nõuandetelefonile helistatakse, kes on helistajateks ning milliste probleemidega pööratakse lasteabitelefoni poole enim. Keskelt läbi tuleb lasteabitelefonile ühes kuus umbes 300 kõnet. Ligikaudu pooled helistajatest on täiskasvanud ning teise poole moodustavad lapsed. Lapsed ja noored helistavad soovides leida lahendusi oma probleemidele või aidata oma sõpradel probleeme lahendada. Täiskasvanutest on helistajateks need, kes märkavad abivajavat last või vanemad, kes soovivad nõuannet.

Täiskasvanud, kes helistavad, on tihti peale lapsele lähedal seisvad isikud - vanavanemad, sugulased, vennad/õed ja naabrid ja peamiselt

põhjusteks sellistel juhtudel lapse hoole- tusse jätmise või ärakasutamine. Aga on ka teatajaid, kes on lapsele täiesti võõrad, kuid kes on märganud abivajajat ja pidanud vajalikuks sekkuda. Aina rohkem on õnneks neid inimesi, kes märkavad abivajavat last.

Viimasel ajal on tunda tendentsi selles suunas, et järjest rohkem noori helistab oma sõprade pärast, sooviga neid aidata, mida näitab ka illustreeriv jutt alguses. Probleeme tuleb ette nii pereelus, koolis kui tutvusringkonnas. Pereelus nähakse probleemi kas sõbra vanemate kasvatus-

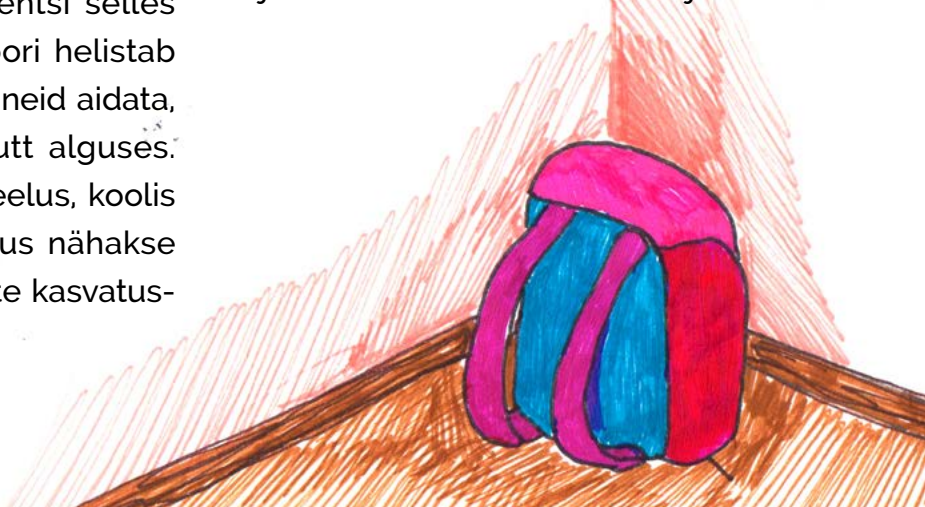
meetodites või omavahelistes suhetes ning koolis on probleemideks noorte meelest nii õpetajate ebaprofessionaalne käitumine kui ka erinevad kiusamisjuhtumid. On olnud palju kõnesid kui tublid noored helistavad suitsiidsete mõtetega sõbra pärast ning küsivad nõu, kuidas nad saaksid sõpra aidata, mida tegema peaksid ning kuhu pöörduma.

Paljud lasteabitelefonile tulevatest kõnedest on seotud koolikiusamisega. Nendest juhtumistest on kerkinud esile, et

koolides kahjuks keegi ei sekku. Ei sekku klassikaaslased ega koolipersonal. Koolikiusamisse sekkumisel ja lõpetamisel on aga selge vastutav roll täiskasvanul sealhulgas koolipersonalil. Personal peab

sekkuma ning võtma kiusamise suhtes nulltolerantse hoiaku. Kui siiski kiusamisjuhtumid ilmsiks tulevad, peaks aga kiiresti reageerima. Last tuleb uskuda, mitte kahelda tema sõnades ning kindlasti ei tohiks hakata last süüdistama, mida kahjuks tuleb tihti ette. Kiusamisjuhtumite

“Viimasel ajal on tunda tendentsi selles suunas, et järjest rohkem noori helistab oma sõprade pärast, sooviga neid aidata.”

LASTEABITELEFON 116 111 24h

SKYPE: [lasteabi_116111](https://www.skype.com/lasteabi) 24h

www.lasteabi.ee

FACEBOOK: „Et ükski laps ei jääks abita kui ta seda vajab!“

<https://www.facebook.com/lasteabi?ref=hl>

Veebikonstaablid:

Andero Sepp, Maarja Punak, Oksana Luik

puhul vajavad tuge nii ohver kui kiusaja. Ohver vajab toetust, abi ja usku, et olukord muutub ning ka kiusaja vajab mõistmist ja selgitamist tema tegude tagajärgedest. Tänapäeval on interneti rohke kasutamine viinud paljud kiusamisjuhtumid internetipõhiseks. Noortest pannakse luba küsimata üles ebameeldivaid pilte, luuakse varikontosid ning saadetakse solvavaid sõnumeid. Sellised juhtumid nõuavad nii vanematelt kui õpetajatelt rohkem tähelepanu. Lapsi ei saa oma probleemidega üksi jätta, nad vajavad täiskasvanu tuge ja abi. Internetiturvalisuse küsimustes võib helistada nii lasteabitelefoni kui ka pöörduda veebikonstaablite poole, kelle kontaktid on välja toodud allpool.

Paljud lapsed tunduvad olevat hädas ja meeleheitel. Oluline on, et lapsed saaksid toetust oma murede rääkimisel ning abi probleemidega toime tulemisel. Telefonikõnedest võib järeldada, et tänapäeva ühiskonnas on kõigil nii kiire, et unustatakse tihtipeale ära oma lapsed, kes aga vajavad pidevat tähelepanu ja hoolt. Vanemad

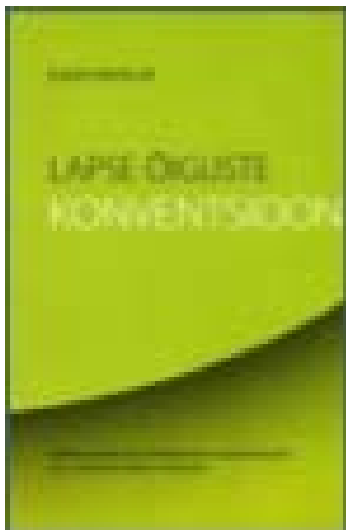
veedavad aina vähem aega oma lastega ning lapsed kasvavad üles üksinda, veetes suurem osa ajast arvuti taga interaktiivses maailmas. Tegelikult tuleks üksteisele rohkem aega pühendada ning see pole aeg, mida arvestada päevast ülejäänud ajast, vaid see on aeg, mis tuleb teadlikult oma päevakavva võtta. Vahel peab unustama kõik enda probleemid ja veetma aega oma lastega ning kuulama, mis neil öelda on. See võib hämmastada, kui palju võib ühel lapsel muresid olla ja kui väga ta vajab oma lähedastega suhtlemist.

Meie abiliin pakub võimalust lastele ja lastega seotud isikutele rääkida ja konsulteerida ning abi saada. Ükski mure pole lasteabitelefoni nõustajate jaoks liiga väike. Kuulame alati ja teeme kõik selleks, et aidata.

Ühiskonnas üldisemalt võiks olla rohkem märkamist, mis ümberringi toimub ja tunda huvi oma pere ja sõprade tegemiste vastu. Olles avatud on võimalus märgata kedagi, kes vajab abi. Märgakem ja teatagem alati abivajavast lapsest.

E-POOD

sooduspakkumised!

Lapse õiguste konventsioon

Autor: Eugeen Verhellen

Ülevaade laste õigustest ja nende taustast. Raamat on sobiv kasutamiseks hariduslikel eesmärkidel ja neile, kes soovivad teada, mis on normide taga. Raamatu autor Eugeen Verhellen on Genti ülikooli emeriitprofessor.

Eesti keeles 211 lk.

Vana hind: 7,00 €

Sina säästad: -5,00 € (-71,43%)

Uus hind: 2,00 €

Turvaliselt internetis teatmik

Teatmik on mõeldud 6-10a lastele.

Teatmikus on üle 50 turvalisuse nõuande ja harjutuse, mis aitavad lapsevanematel õpetada oma lastele interneti turvalisust lõbusas, kaasahaaravas ja julgustavas stiilis. Käsitletakse interneti kasutamisega seotud põhiteemasid: teadlikkus, suhtlemine, küberkiusamine, meelelahutus ja allalaadimine. Teatmiks sisaldab kaht internetiturvalisuse vihikut, millest üks on juhised lapsevanemale ning teine perevihik koos lastega täitmiseks. Lisaks on teatmikus 12 olukorrakaarti dialoogi algatamiseks, peretunnistus koos interneti kasutamise kuldreeglitega ning kleepsukomplekt lastele.

Vana hind: 3,90 €

Soodustus: -2,90 € (-74,36 %)

Uus hind: 1,00 €

Lisainfo:

www.lastekaitseliit.ee

ajakiri.lastekaitseliit.ee

lapsehaal.lastekaitseliit.ee

www.targaltinternetis.ee

www.kiusamisestvabaks.ee

Lastekaitse Liit
Estonian Union for Child Welfare

T@rgalt internetis

**Uuri ka Lastekaitse Liidu
lastelaagrite kohta:
www.lastelaagrid.eu**

**Anna meile tagasidet ja soovita teemasid,
mida võiksime järgmistes numbrates kajastada.**

ajakiri@lastekaitseliit.ee

